

Дурдас В.В.

аспірант,

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ПРОБЛЕМАТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПОЖЕЖНОЮ ОХОРОНОЮ В СИСТЕМІ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ. ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Міністерство оборони України – головний орган в системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у военній сфері, сфері оборони та військового будівництва [1, ст. 15].

Україна має стратегічний курс, який закріплений Конституцією України – це шлях до повноправного членства в НАТО та інтеграцію в Європейський Союз [2, ст. 116].

Всупереч вимогам діючого українського законодавства та європейської і світової практики, в системі Міністерства оборони України відсутній орган управління пожежною охороною, що не відповідає вимогам законодавства України та основним принципам країн-членів НАТО, які між іншим визначені в стратегіях національної безпеки цих країн [3; 5].

Резонансні пожежі в секторі оборони України, які ми спостерігаємо протягом останніх років, людські жертви та багатомільярдні збитки, втрачене управління сферою та відсутність відповідальності є цьому всьому результатом.

В 2015 році оборонне відомство України за пасивної участі керівництва військових вогнеборців Збройних Сил України вибрало помилковий напрямок розвитку. За основу частково була вибрана сучасна російська модель, а не модель провідних європейських країн [6].

На сьогоднішній день ситуація критична, і якщо своєчасно не втрутитись, наслідки будуть катастрофічні, а з економічної точки зору незворотні.

Як приклад:

– будівництво (капітальний ремонт, реконструкція, технічне переоснащення) та введення в експлуатацію військових об'єктів і військової інфраструктури без урахування сучасних потреб оборонної системи, без залучення спеціалістів з питань пожежної безпеки сектору оборони України;

– застаріла пожежна (спеціальна) техніка, яка використала свій ресурс і не відповідає сучасним потребам і викликам, у томі числі і під час ведення російсько-української війни;

– відсутність кваліфікованих кадрів, поняття «військового експерта з питань пожежної безпеки», глибока багаторічна системна кадрова криза;

– провальна позиція Міністерства оборони України у питаннях контролю за новим будівництвом, технічним переоснащенням та реконструкцією військових об'єктів;

– відсутність законодавчо закріплених регламентів (документів) для самостійного функціонування органів пожежної охорони сектору оборони України, як наслідок, керівництво оборонного відомства не в повному обсязі володіє достовірною інформацією щодо стану пожежної безпеки у секторі оборони України.

Виникає запитання: «Чому так сталося?»

Причина одна – відсутність органу управління пожежною охороною в системі Міністерства оборони України.

Основні шляхи вирішення цієї проблеми:

1. Внесення змін в Кодекс цивільного захисту України і визначення окремих завдань і функцій Військової пожежної охорони України.

Довідково. Вказана законодавча ініціатива мала місце у переважній більшості європейських країн, зокрема у Польщі, Канаді, Великій Британії, Словаччині, Румунії, Хорватії, Латвії, Чехії, США.

2. Внесення змін в Закон України «Про національну безпеку і оборону України», а саме визначити додатково пожежну безпеку військових об'єктів, як одну із складових національної безпеки України.

3. Створення за рахунок існуючої чисельності військових пожежних Збройних Сил України органу управління пожежною охороною сектору оборони України – «Управління пожежної охорони та цивільного захисту Міністерства оборони України», яке підпорядкувати заступнику Міністра оборони України.

4. Проведення Аудиту діяльності органів пожежної безпеки Збройних Сил України у Міністерстві оборони України, Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту.

5. Розроблення Концепції розвитку Військової пожежної охорони України, яка в свою чергу буде включати розробку Бюджетної програми «Забезпечення пожежної безпеки та протипожежного захисту в секторі оборони України», що дасть змогу, вперше, за всю історію незалежної України якісно та ефективно, а головне стабільно здійснювати державне фінансування заходів пожежної безпеки в системі Міністерства оборони України, як це визначено законодавством.

6. Організувати закритий цикл проектування, будівництва та експлуатації військової інфраструктури в секторі оборони України.

7. Розробити (гармонізувати) та у перспективі ратифікувати стандартизовані документи НАТО (STANAG) з питань пожежної безпеки на території України і розпочати шлях у напрямку інтеграції і сумісності з військовими пожежними підрозділами країн-членів НАТО.

Ці першочергові кроки, по мінімальним підрахункам дадуть можливість у майбутньому заощаджувати до 1 млрд. грн. оборонного бюджету щороку, поетапно провести оптимізацію пожежно-рятувальних підрозділів Збройних Сил України та поступово інтегрувати їх в загальнонаціональну систему порятунку України, а в перспективі активно приймати участь у заходах гуманітарної допомоги іншим країнам, як приклад: Програма НАТО «Партнерство заради миру».

Після проведення аналізу діяльності, виконання завдань та функцій Військової пожежної охорони 22 провідних країн світу та окремо в Організації північноатлантичного договору (НАТО), можна зробити висновок, що у всіх проаналізованих країнах в організаційно-штатних структурах центральних органів виконавчої влади, які відповідають за напрямом оборони, є органи пожежної охорони, а в склад їх Збройних Сил входять пожежні підрозділи [7].

За різними критеріями оцінки та аналізу, найбільш ефективна модель управління Військової пожежної охорони, яка дотична до сучасної України є військові вогнеборці Міністерства національної оборони республіка Польща [8].

У всіх проаналізованих країнах на рівні закону про пожежну охорону та відомчих нормативно-правових актів, велика увага приділяється питанням забезпечення пожежної безпеки, впровадження відповідного рівня протипожежного захисту на об'єктах нового будівництва, реконструкції та технічного переоснащення військових будівель і споруд та інших об'єктів інфраструктури, обладнання сучасними та ефективними системами протипожежного захисту всіх зразків озброєння та військової техніки, які постачаються в армію. Відповідно до яких спеціалісти Військової пожежної охорони приймають участь на всіх стадіях, від розробки технічного завдання, експертизи проектною документації, до прийняття в експлуатацію.

Довідково. Для порівняння в Міністерстві оборони України згадане питання не контролюється з питань пожежної безпеки жодною посадовою особою. Внаслідок чого Міністерство оборони України витрачає величезний фінансовий ресурс так званим «ліцензованим організаціям», які не завжди, м'яко кажучи, є відповідальними та висококваліфікованими спеціалістами, і здебільшого не є компетентними у військовій сфері, особливості відомчих нормативно-технічних документів не враховують. Як результат, величезні витрати та низька якість кінцевого результату. Як приклад, будівництво казарм

поліпшеного планування в Україні, корупційні ризики та незадовільна інфраструктура оборонного відомства, що створює додаткове навантаження на Міністерство оборони України. А цим би могли, і повинні були займатись відповідні спеціалісти Військової пожежної охорони України [4].

При позитивному вирішенні згаданих проблемних питань у реалізації механізмів публічного управління та адміністрування пожежної охороною у секторі оборони України, буде досягнуто абсолютно нових ефективних та якісних принципів і підходів в розбудові Військової пожежної охорони, які будуть відповідати сучасним викликам та загрозам національній безпеці, а не відлунням радянсько-російської системи цінностей та організації діяльності органів пожежної безпеки.

При розробці та вдосконаленні будь-якої системи, головна увага приділяється її функціям та відповідній структурі, регулюванню діяльності, логістиці та персоналу (кадрам).

Навіть якщо є багато ініціатив, вони погано регулюються, реалізуються неоднорідно на території і об'єктах та часто залежать від людини.

Відокремлення неперспективних кадрів забезпечує приплив особового складу в оборонну систему та покращує її вікову та кваліфікаційну структуру.

Порушена мною проблема є надзвичайно актуальною сьогодні. Пожежна безпека – це ціла галузь знань, це – наука! Основні постулати пожежної охорони супроводжують нас майже у всіх аспектах життя та повсякденної діяльності. З кожним роком військових спеціалістів у сфері забезпечення пожежної безпеки стає все менше! З 2008 року не здійснюється випуск офіцерів-вогнеборців для потреб Міністерства оборони України, що стало величезною кадровою кризою в цій галузі.

Як наслідок пожежі, людські втрати, знищене озброєння та військова техніка, багатомільярдні збитки, неякісне будівництво та розвиток військової інфраструктури тощо. А це все значно обмежує потенціал, як української армії, так і Держави в цілому.

Запропонована модель розбудови та впровадження в діяльність сектору оборони України Військової пожежної охорони – це той шлях і напрям державної політики, що дасть змогу розпочати процес розбудови і розвитку безпекових принципів і стандартів, які притаманні провідним європейським країнам.

Сумісність та інтеграція з країнами-членами НАТО у сфері пожежної охорони – це єдиний прийнятний стратегічний вектор в діяльності управління та адміністрування Військовою пожежною охороною України.

Так, є багато викликів та напевно і загроз, які будуть виникати на згаданому шляху, проте неминучість руху до визначеної мети – це почесне завдання, яке прямо впливає на життя понад двох з половиною тисяч військових вогнеборців України, а також членів їх сімей, які чесно і віддано виконують свій військовий обов'язок у боротьбі з вогняною стихією та заходів із її попередження в секторі оборони України, але на превеликий жаль, відчуваючи себе забутими та в деякій мірі «другорядними».

На мою переконливу думку, настав час відродити ту належну шану військовим вогнеборцям України, на яку вони по праву заслуговують.

При належній підтримці з боку керівництва Міністерства оборони України та Головнокомандувача Збройних Сил України, нам вдасться досягти найвищих результатів, а найголовніше, в чому я безмежно впевнений, це збереження людського життя та здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про національну безпеку України» № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, ст. 241.

2. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору)». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 9, ст. 50.

3. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI.
URL: zakon.rada.gov.ua

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 року № 671 «Про затвердження Положення про Міністерство оборони України» (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 2016 року № 730).

5. Наказ Міністерства оборони України від 22.09.2020 № 346 «Питання Міністерства оборони України» (зі змінами).

6. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 13.11.2017 № 393 «Про внесення змін до наказу Генерального штабу Збройних Сил України від 16.05.2011 № 90».

7. Проаналізовано автором (США, Велика Британія, Німеччина, Франція, Італія, Китай, Канада, Польща, Чехія, Швейцарія, Естонія, Фінляндія, Угорщина, Словаччина, Румунія, Туреччина, Хорватія, Швеція, Литва, Латвія, Норвегія, Росія, НАТО).

8. URL: https://pl.wikipedia.org/wiki/Ministerstwo_Obrony_Narodowej

9. URL: https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojkowa_Ochrona_Przeciwpo%C5%BCarowa